

Krónika

Budai színházak.

— Irta: dr. Lechner Jenő. —

(Folytatás.)

IV.

A Várszínház 1787-ben épült, mint ismeretes, a várbeli karmelita-rend templomából s a külső-belső kialakításában ez volt viszt az első színházépület a fővárosban a szó mai értelmében. Helyén a török hódoltság előtti időből való s Szt. János evangélista tiszteletére emelt templom állott, amely a Szt. Ferencrendi minorita-szerzetnek IV. Béla király által emeltetett volt a zárdával együtt 1269—70. években s amely Budavár 1686-iki ostroma alkalmával rommá lett. (Ezekre vonatkozólag az épületen 1866-ban a Magy. Tud. Akadémia által elhelyezett emléktábla téves adatokat tartalmaz. Azóta tudományos kutatások kimutatták, hogy az állítólag itt állott Bold. szüz kisebb temploma azonos a Zsigmond-prépostság templomával, ez pedig a József főherceg palotájával szemben a mai Szt. György-téren létezett háztömb délnyugati sarkán állott s 1767-ben Mária Terézia királynő által bontatott le a királyi palota építésekor). 1692-ben a karmelita-szerzet kapja a törökök által mecssetté alakított templom romjait és területét, a Szt. József tiszteletére alapjaiból új — barokk stílusú — templomot kezd építeni. Az építés azonban megakadt, mert a Szt. Zsigmond-prépostság sajátjának vitatta a területet a rajta levő romokkal együtt. Az építés csak 1715-ben veszi megint kezdetét, mikor a vitás ügy a karmeliták javára eldőlt. A kolostor a mai hadtestparancsnoksági épület helyén állott. Mikor II. József a karmelita-rendet felszolta, a rendház és templom a város birtokába került, s ugyancsak II. József parancsából a templomot

színházzá alakították át. A „kalapos király“ azon elhatározása, mellyel 1783-ban a m. kir. helytartótanács, a hétszemélyes tábla és a magyar kir. udvari kamara hivatalait Pozsonyból Budára áthelyezni rendelte, szükségképen maga után vonta azokat az intézkedéseket is, amelyekkel a „császár“ az áthelyezett tisztviselők Pozsonyban megszokott kényelmét és szórakozását igyekezett biztosítani, mert Budán azok hiánya nagyon érezhető volt. A színházzá való átalakításra a budai „vörös sün“ és a „fehér kereszt“, valamint a pesti „rondella“ szintársulati bérelője kért engedélyt, de II. József annak nem adott helyt, hanem arra a várhegy alatti későbbi „népszínház“ épület helyét (a mai kereskedelmi ministerium helyén, az alagút mellett) jelölte ki.

(Folytatjuk.)